

მეურვეობა, მზრუნველობა და მხარდაჭერის მიღება ქართული სამართლის მიხედვით

ხატია პაპიძე

საქართველოს პარლამენტის იურიდიულ საკითხთა კომიტეტის წამყვანი სპეციალისტი

ლადო სირდაძე

ბიზნესისა და ტექნოლოგიების უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

I. შესავალი

ქართულ სამართალში მეურვეობის, მზრუნველობისა და მხარდაჭერის მიღების მომწესრიგებელი ნორმები ძირითადად მოცემულია სამოქალაქო სამართალში, 1275-ე და მომდევნო მუხლებში. თავად 1275-ე მუხლის მიზანი, ერთი შეხედვით, არის ამ სამი სამართლებრივი ინსტიტუტის ცნების განსაზღვრა. სწორედ ამაზე მიაწინებს, ერთი შეხედვით, მუხლის სათაური, თუმცა იგი რეალურად არასწორადაა ფორმულირებული¹. სინამდვილეში ამ ნორმით არ ხდება აღიშნული ცნებების განსაზღვრა. ამის საპირისპიროდ, 1275-ე მუხლი გვთავაზობს თითოეული სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის წინაპირობების არასრულ ჩამონათვალს. ეს წინაპირობები გადანაწილებულია 1275-ე-1281-ე მუხლებში, რაც კრიტიკას იმსახურებს. უმჯობესი იქნებოდა, თუ ამ სამი ინსტიტუტიდან თითოეულის წინაპირობათა მოწესრიგებას თითო მუხლი

დაეთმობოდა ცალ-ცალკე, ისე, რომ ეს ისინი ერთმანეთში არ არეულიყო. მაგალითად, საკანონმდებლო ტექნიკის კუთხით, უმჯობესი იქნება, თუ მეურვეობის დადგენის ყველა წინაპირობა მოწესრიგდება 1276-ე მუხლით, მზრუნველობის 1277-ე-ით, ხოლო მხარდაჭერის - 1277¹ მუხლით.

არასრულწლოვანი პირისთვის მეურვეობისა და მზრუნველობის დაწესებით სახელმწიფო, უპირველეს ყოვლისა, ასრულებს საკუთარ ვალდებულებას, დაიცვას ოჯახის კეთილდღეობა (კონსტიტუციის 5 IV 1 მუხლი) და ბავშვის უფლებები (კონსტიტუციის 30 II მუხლი).² პირი, რომელიც მოიპოვებს მეურვის ან მზრუნველის სტატუსს, ამ გარემოების გამო არ ხდება ოჯახის წევრი, არამედ სახელმწიფო ორგანოს მიერ აღიჭურვება სპეციალური უფლებამოსილებით და ეხმარება სახელმწიფოს თავისი კონსტიტუციური ვალდებულების შესრულებაში.³ ამიტომ მეურვეობისა და მზრუნველობის მარეგულირებელი ნორმები მნიშვნელოვანნი

¹ ფრაი, კ. სირდაძე, ლ., კანონის ნორმების დასათაურება, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, 4/2019, 12.

² BVerfGE 10, 312 = NJW 1960, 811; Spickhoff, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1773 Rn. 1.

³ BVerfGE 10, 328 = NJW 1960, 811; Spickhoff, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1773 Rn. 1.

ლად საჯაროსამართლებრივი⁴ ელემენტების მატარებელია. მაგრამ არ შეიძლება ამ ინსტიტუტების კერძოსამართლებრივი ბუნების სრულად უგულებელყოფა.⁵ მეურვეობა და მზრუნველობა, როგორც მშობლის ზრუნვის ალტერნატივა, სწორედ საოჯახო სამართლის ნაწილია. სწორედ ამიტომაც ის მოწესრიგებული კოდექსის ამ წიგნში. მეურვისა და მზრუნველის შერჩევისას უპირატესობა ყოველთვის უნდა მიენიჭოს ბავშვის ნათესავს, რადგანაც ამ ინსტიტუტთა თვითმიზანი არის არა საჯარო უფლებამოსილების განხორციელება, არამედ მშობლისეული მზრუნველობის უზრუნველყოფა. ამიტომ, საბოლოო ჯამში, საჯაროსამართლებრივ ელემენტს მაინც გადასწონის საოჯახოსამართლებრივი.

II. უფლებამოსილების წარმოშობის საფუძველი

განსხვავებით გერმანული სამართლისგან, სადაც მეურვეობა შეიძლება წარმოიშვას არა მხოლოდ მისი *დანესების* გზით, არამედ ასევე ავტომატურად, კანონის საფუძველზე (გსკ-ის 1791c და 1751 II 1 მუხლებით),⁶ საქართველოში, როგორც წესი, მეურვეობა და მზრუნველობა წარმოიშობა მხოლოდ 1281-ე მუხლის მიხედვით, *დანესების* საფუძველზე. აღნიშნულისგან უნდა გაიმიჯნოს შემთხვევები, როდესაც მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანომ შეიძლება კანონის საფუძველზე მოიპოვოს ბავშვზე ზრუნვის ვალდებულება, მაგრამ ასეთ დროს ის არ ხდება არც მეურვე და არც მზ-

რუნველი, არამედ ასრულებს მათ ვალდებულებებს, სანამ ბავშვს არ ეყოლება პირი, რომელიც განახორციელებს მშობლის ზრუნვას ან სანამ მას დაენიშნება მეურვე ან მზრუნველი.

როდესაც სახეზეა მეურვეობისა და მზრუნველობის უფლებამოსილების კანონის საფუძველზე წარმოშობის შემთხვევა, იგი წარმოშობილად ითვლება იმ მომენტიდან, როდესაც ფაქტობრივად შესრულდება მუხლის წინაპირობები.⁷ სწორედ ეს განასხვავებს მას *დანესების* გზით წარმოშობისგან, სადაც მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს შესაბამის გადანყვეტილებას აქვს კონსტიტუტიური⁸ მოქმედება.

გსკ-ის 1791c მუხლი ითვალისწინებს, რომ თუ დაიბადება ბავშვი, რომლის მშობლებიც დაქორწინებულები არ არიან და საჭიროებს მეურვეობას, მაშინ მზრუნველობისა და მეურვეობის ორგანო (Jugendamt) ხდება მეურვე. რაც შეეხება გსკ-ის 1751-ე მუხლს, იგი ეხება შემთხვევას, როდესაც მშობლები გადანყვეტენ ბავშვის გაშვილებას. ასეთ დროს გაშვილებაზე შესაბამისი თანხმობის გაცხადებით ჩერდება⁹ მშობლის მზრუნველობა. თუ ორივე მშობელი განაცხადებს ასეთ თანხმობას ან განაცხადებს მხოლოდ ერთი, მაგრამ ისე, რომ მეორე მშობელი არ ახორციელებს ბავშვზე მზრუნველობას, მეურვეობას ავტომატურად იძენს მზრუნველობისა და მეურვეობის ორგანო. გერმანიაში ამ საგამონაკლისო ნორმების მიზანია, ერთი მხრივ, ქორწინების მი-

⁴ BVerfGE 10, 302 = NJW 1960, 811.

⁵ Spickhoff, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1773 Rn. 1.

⁶ Spickhoff, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1773, Rn. 2.

⁷ OLG Hamm 22.5.1995 – 15 W 185/95, FamRZ 1996, 57; Kemper, R., in Schulz/Hauß, Familienrecht, 3. Auflage 2018, § 1791c Rn. 5.

⁸ Spickhoff, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1774 Rn. 1.

⁹ მაგრამ მთლიანად არ წყდება. იხ. Budzikiewicz, in Jauernig, Bürgerliches Gesetzbuch, 18. Auflage 2021, § 1751 Rn. 1; Dahm, K., in Kaiser/Schnitzler/Friederici/Schilling, BGB - Familienrecht, 4. Auflage 2021 § 1751 Rn. 2.

ლმა დაბადებული ბავშვის დაცვა,¹⁰ რომელსაც ესაჭიროება კანონიერი წარმომადგენელი და, მეორე მხრივ, ბავშვისთვის ზრუნვის უზრუნველყოფა გარდამავალ პერიოდში¹¹ - სანამ ბავშვის გაშვილების საკითხი საბოლოოდ გადაწყდება.

აღნიშნულისგან განსხვავებით, შვილად აყვანისა და მინდობით აღზრდის შესახებ საქართველოს კანონის 14 VIII მუხლი ითვალისწინებს მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს უფლებას, საკითხის საბოლოოდ გადაწყვეტამდე განახორციელოს ბავშვზე ზრუნვა ისე, რომ არ შეიძინოს მეურვის ან მზრუნველის სტატუსი. მისი მიზანია იმ ბავშვის დაცვა, რომლის მშობლებსაც შეჩერებული აქვთ მშობლის უფლებები. ასეთ დროს ეს უფლებები გადაეცემა მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს. მიუხედავად იმისა, რომ კანონის 14 IX მუხლში ჩამოთვლილი უფლებები, რომელთაც იძენს ორგანო, არის სწორედ ის, რომლებიც გააჩნია მეურვესა თუ მზრუნველს, მაინც არასწორი იქნებოდა ორგანოს ამ ტერმინით მოხსენიება. ამიტომ, შვილად აყვანისა და მინდობით აღზრდის შესახებ საქართველოს კანონის 14 VIII არ შეიძლება მიჩნეულ იქნეს მეურვეობისა და მზრუნველობის ურთიერთობის კანონის საფუძველზე წარმოშობის შემთხვევა.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი შემთხვევა, როდესაც მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანოს კანონის საფუძველზე წარმოეშობა ზრუნვის განხორციელების ვალდებულება, მაგრამ არა მეურვის ან მზრუნველის სტატუსი, არის 1282 III მუხლი. კანონმდებელი აქაც მიზანმიმართულად იკავებს თავს

მითითებისგან, რომ ორგანო ხდება მეურვე ან მზრუნველი. ასეთი კანონისმიერი ურთიერთობის წარმოშობა არის მეურვეობისა და მზრუნველობის დანესების პროცედურის ნაწილი.¹² ორგანო კანონის საფუძველზე ხდება ვალდებული, განახორციელოს შესაბამისი უფლებამოსილება, მაგრამ ეს არ არის კანონის საფუძველზე მეურვეობის ან მზრუნველობის წარმოშობის შემთხვევა.¹³

კანონის საფუძველზე მზრუნველობის წარმოშობის შემთხვევაა, როდესაც სამეურვეო პირი მიაღწევს 7 წლის ასაკს. თუმცა აქ წინაპირობაა, რომ დანესებული იყოს მეურვეობა. თუ ის დანესებული არ არის, მაშინ მზრუნველობა ვერ წარმოშობა კანონის საფუძველზე.¹⁴

კანონის საფუძველზე მეურვეობის ავტომატურად წარმოშობას ითვალისწინებდა 1285-ე მუხლი, რომლის მიხედვითაც მეურვის ან მზრუნველის მოვალეობის შესრულება ეკისრებოდა იმ დანესებულებას, რომელშიც იზრდებოდა ბავშვი ან იმყოფებოდა მეურვეობის ან მზრუნველობის საჭიროების მქონე პირი. აქ ეს ორგანო არა მხოლოდ დროებით ახორციელებდა გარკვეულ ვალდებულებებს, სანამ პირს დაენიშნებოდა მეურვე ან მზრუნველი, არამედ ის თავად ხდებოდა მეურვე ან მზრუნველი.

III. მშობლის მზრუნველობის გარეშე დარჩენა

1275 I მუხლი ადგენს არასრულწლოვნისთვის მეურვის ან მზრუნველის დანიშვნის უმთავრეს წინაპირობას - არ უნდა იყოს სახეზე მშობლის მზრუნველობა. მუხლში პირ-

¹⁰ Kemper, R., in Schulz/Hauß, Familienrecht, 3. Auflage 2018, § 1791c Rn. 1; Spickhoff, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1791c, Rn. 2.

¹¹ Pöcker, in BeckOK BGB, 57. Ed. 1.2.2021, § 1751, Rn. 1.

¹² გერმანიაში მსგავსი ვალდებულებისთვის შდრ. Kroll-Ludwigs, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1846 Rn. 1.

¹³ სირდაძე/ვაპიძე, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი VII, ჭანტურია/რუსიაშვილი (რედ.), 2021, მუხლი 1282, პირველი და მომდევნო ველები.

¹⁴ სირდაძე/ვაპიძე, სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი VII, ჭანტურია/რუსიაშვილი (რედ.), 2021, მუხლი 1303, პირველი და მომდევნო ველები.

დაპირაა განერილი, რა დროსაა ასეთი შემთხვევა სახეზე. შემთხვევები, თუ როდის შეიძლება არ ხორციელდებოდეს მშობლის მზრუნველობა, შეიძლება დაიყოს ორ ჯგუფად. პირველ ჯგუფს მიეკუთვნება მშობლების გარდაცვალება, გარდაცვლილად გამოცხადება, უგზო-უკვლოდ დაკარგულად აღიარება ან ბავშვის მიტოვებულად აღიარება. ასეთ დროს (ნესით) მშობლებს აღარ აქვთ ფაქტობრივი შესაძლებლობა, იზრუნონ მასზე, რადგანაც ფიზიკურად აღარ არიან მასთან. მეორე ჯგუფში ერთიანდება ის შემთხვევები, როდესაც მშობლებს აღარ აქვთ სამართლებრივი უფლება, იზრუნონ ბავშვზე. ეს ასეა მშობლის უფლების ჩამორთმევის, შეჩერების ან შეზღუდვის შემთხვევებში. მშობლის უფლების შეზღუდვისას ყურადღება უნდა მიექცეს, თუ რა ნაწილშია შეზღუდული ეს უფლება.¹⁵ თუ შეზღუდულია მხოლოდ უმნიშვნელო ნაწილი,¹⁶ რომელიც არ გამოორიცხავს ამ მშობლის მიერ ბავშვზე ზრუნვის ან კანონისმიერი წარმომადგენლობის განხორციელებას, მაშინ 1275-ე მუხლის წინაპირობა სახეზე არაა და არ არსებობს მეურვის დანიშვნის საჭიროება მაშინაც კი, როდესაც მეორე მშობელი, რაიმე საფუძვლის გამო, საერთოდ არ ახორციელებს ზრუნვას.

1275 I მუხლის გამოყენებისთვის აუცილებელია, რომ სახეზე იყოს ზრუნვის საჭიროება. თუ არ არსებობს მშობელი, რომელიც ზრუნავს ბავშვზე, ეს ავტომატურად ნიშნავს, რომ მას გააჩნია ზრუნვის საჭიროება. დაუშვებელია აღნიშნულის ინდივიდუალურ შემთხვევებში კითხვის ნიშნის ქვეშ დაყენება და ფაქტობრივად შემონიშნება, სჭირდება თუ არა ბავშვს მშობლისეული ზრუნვა. პრობლემური შეიძლება იყოს მხოლოდ ის შემთხვევა, როდესაც 18 წლამდე პირს მოპოვებული აქვს სრული ქმედუნარიანო-

ბა, რაც, 12 III მუხლით, შესაძლებელია ქორწინების შემთხვევაში. მართალია, 2015 წელს განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებების შედეგად შეუძლებელია 18 წლამდე მიუღწეველი პირის ქორწინება ქართული სამართლის შესაბამისად. მაგრამ ეს არ გამოორიცხავს, რომ არასრულწლოვნის ქორწინება მოხდეს სხვა ქვეყნის სამართლის შესაბამისად. ასეთ დროს გადამწყვეტია საერთაშორისო კერძო სამართლის ნორმები. თუ აღნიშნული ქორწინება ნამდვილია საქართველოშიც, მაშინ პირი ჩაითვლება სრული ქმედუნარიანობის მქონედ და მას აღარ სჭირდება კანონიერი წარმომადგენელი.

1275-ე მუხლის ძველი რედაქცია, რომელიც 2015 წლამდე მოქმედებდა, ითვალისწინებდა მეურვეობის ან მზრუნველობის დანესებას მშობლების ქმედუნაროდ გამოცხადების შემთხვევაშიც. რადგანაც დღეს მოქმედი კოდექსით სრულწლოვანი პირი არ შეიძლება გამოცხადდეს ქმედუნაროდ, ამიტომ, 2015 წელს ეს მითითება 1275-ე მუხლიდან ამოღებულ იქნა. თუმცა ის არ ჩანაცვლდა მხარდაჭერის მიღების შემთხვევით. ამის მიზეზი, სავარაუდოდ, შემდეგია: რადგანაც მხარდაჭერის მიმღებ პირს შეუძლია თავად გამოავლინოს ნება, რომელიც ნამდვილია (ან შესაბამის შემთხვევებში მხარდამჭერის მიერ მოწონებით ხდება ნამდვილი), მხარდაჭერის მიმღებ მშობელს შეუძლია, განახორციელოს არასრულწლოვანი პირის წარმომადგენლობა. მაგრამ დასაფიქრებელია, მიუხედავად ამისა, მაინც ხომ არ უნდა დაენიშნოს მეურვე ან მზრუნველი იმ არასრულწლოვანს, რომლის მშობელიც მხარდამჭერის მიმღებად იქნა ცნობილი. მშობელი არ არის მხოლოდ კანონიერი წარმომადგენელი, მას აკისრია ასევე ბავშვის აღზრდისა და მასზე ზრუნვის

¹⁵ Spickhoff, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1773 Rn. 12.

¹⁶ შდრ. BayObLG FamRZ 1997, 1553; 1999, 179; 1999, 316.

ვალდებულება. შესაძლოა არსებობდეს შემთხვევა, როდესაც მხარდაჭერის მიმღებ მშობელს მხარდამჭერის დახმარებით შეუძლია ნამდვილი ნების გამოვლენა, მაგრამ ფაქტობრივად არ შეუძლია პიროვნულად იზრუნოს ბავშვზე. ასეთ დროს შესაძლოა, ფაქტობრივად დადგეს მეურვისა თუ მზრუნველის დანიშვნის საჭიროება. იგივე ითქმის 1293 IV მუხლის შემთხვევაშიც, როდესაც მხარდაჭერის მიმღები მშობლის ნაცვლად ნებას ავლენს მხარდამჭერი და ამით ახორციელებს ბავშვის კანონიერ წარმომადგენლობას. ნებისმიერ შემთხვევაში მხარდამჭერი მხოლოდ წარმომადგენლობითი უფლებამოსილების განხორციელებაში შეიძლება დაეხმაროს მშობელს. მშობელმა კი, წარმომადგენლობის გარდა, ასევე უნდა იზრუნოს ბავშვზე, აღზარდოს იგი.

საბოლოო ჯამში, როდესაც მშობელი არის მხარდაჭერის მიღებად ცნობილი, 1275-ე მუხლის ანალოგიით გამოყენება მაინც არ უნდა იქნეს გამართლებულად მიჩნეული. თუ მშობელი მხარდაჭერის მიღების შემდეგ სრულყოფილად ახორციელებს თავის (ზრუნვის, აღზრდის) უფლება-მოვალეობებს, მაშინ არ არსებობს მეურვის ან მზრუნველის დანიშვნის საჭიროება. ხოლო თუ მას ამ ფუნქციების შესრულება არ შეუძლია, მაშინ მას უნდა ჩამოერთვას ან შეეზღუდოს მშობლის უფლებამოსილება და მეურვისა თუ მზრუნველის დანიშვნა უნდა დაეფუძნოს ამ სამართლებრივ (და არა ფაქტობრივ) საფუძველს. მშობლის მხარდაჭერის მიმღებად ცნობა არ არის თვითკმარი საფუძველი მეურვეობის ან მზრუნველობის დაწესებისთვის.

როდესაც მშობელს რაიმე ისეთი საფუძველით არ შეუძლია ბავშვზე ზრუნვა, რომელიც არ არის ხანგრძლივი,¹⁷ არამედ მხოლოდ დროებითია, ასეთ დროს არ არსებობს მეურვის ან მზრუნველის დანიშვნის საჭიროება.¹⁸ ცალკეულ შემთხვევებში, შეიძლება დაწესდეს, მაგალითად, ქონების მეურვე.

თუ ბავშვზე მშობლის უფლებები აქვს ორივე მშობელს, მაშინ საჭიროა, რომ ორივე¹⁹ მათგანის შემთხვევაში იყოს შეწყვეტილი ბავშვზე ზრუნვა ამა თუ იმ საფუძველით.²⁰ რომელმაც მშობელმა რა საფუძველით შეწყვიტა ზრუნვა ბავშვზე, არ აქვს მნიშვნელობა და ეს საფუძველი შეიძლება თითოეული მათგანის შემთხვევაში სხვადასხვა იყოს. ამის საპირისპიროდ, მხოლოდ ერთი მშობლის მიერ ზრუნვის შეწყვეტა არ არის საკმარისი. მაგალითად, თუ გარდაცვლილად გამოცხადდება მხოლოდ ერთ-ერთი მათგანი ან მხოლოდ ერთ-ერთ მათგანს შეუწყდება მშობლის უფლებები, ბავშვი ჯერ კიდევ არ ითვლება მშობლის ზრუნვის გარეშე დარჩენილად. შესაბამისად, იგი არ საჭიროებს მეურვის დანიშვნას.²¹

როდესაც ბავშვზე სამართლებრივ ზრუნვას ახორციელებს მხოლოდ ერთი მშობელი და ის წყვეტს ამას 1275-ე მუხლში დასახელებული რაიმე მიზეზით, მაშინ მეურვეობისა თუ მზრუნველობის დაწესებამდე უნდა შემოწმდეს, ხომ არ შეიძლება ეს უფლებამოსილება გადავიდეს მეორე მშობელზე.²² ასეთი შესაძლებლობის შემთხვევაში უპირატესობა სწორედ ბავშვის მშობელს უნდა მიენიჭოს. შედეგად არ არსებობს მეურვეობის ან მზრუნველობის დაწესების საჭიროება. სანამ გადაწყდება მეორე მშობლისთვის ბავშვზე ზრუნვის უფლებამოსილების გა-

¹⁷ იხ. მაგ., LG Brandenburg ZKJ 2009, 293.

¹⁸ Spickhoff, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1773 Rn. 12.

¹⁹ Bettin, in BeckOK BGB, 57. Ed. 1.2.2021, § 1773 Rn. 2.

²⁰ Spickhoff, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1773 Rn. 8.

²¹ Kemper, R., in Schulze, Bürgerliches Gesetzbuch, 10. Auflage 2019, § 1773 Rn. 3.

²² OLG Karlsruhe FamRZ 2003, 1768; Spickhoff, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1773 Rn. 10, 11.

დაცემის საკითხი, ბავშვზე მეურვეობა და მზრუნველობა უნდა განახორციელოს მეურვეობისა და მზრუნველობის ორგანომ, რისთვისაც 1282 III მუხლი გამოყენებულ უნდა იქნეს ანალოგიით.

არასრულწლოვნისთვის მეურვეობისა და მზრუნველობის დაწესების მიზანი მისი ინტერესების დაცვაა. ეს ემსახურება არა მხოლოდ მისი პირადი და ქონებრივი უფლებების დაცვას, არამედ ასევე მის აღზრდას. სხვაგვარად შეუძლებელი იქნებოდა მშობლის ზრუნვის სრულად ჩანაცვლება.

1275 I მუხლში არსებული ჩანაწერი, რომ არასრულწლოვანს უნესდება მეურვე და მზრუნველი, ერთი შეხედვით, ისე იკითხება, თითქოს შესაძლებელია პირს ორივე მათგანი ერთდროულად ჰყავდეს, რაც არასწორია. 1276-ე და 1277-ე მუხლებით, გადამწყვეტია პირის ასაკი. ამიტომ, უმჯობესი იქნებოდა ფორმულირება „არასრულწლოვანს ენიშნება მეურვე ან მზრუნველი“. დღეს არსებული ჩანაწერიც ამ შინაარსით უნდა იქნეს გაგებული. აქ, რეალურად, საქმე ეხება *ექსკლუზიას* და არა *კონიუნქციას*.²³ „და“ კავშირი სინამდვილეში აკავშირებს ორ ერთმანეთის გამომრიცხავ ალტერნატივას: საჭიროებისას არასრულწლოვანს შეიძლება დაენიშნოს მეურვე და არასრულწლოვანს შეიძლება დაენიშნოს მზრუნველი. მაგრამ ორივე მათგანი ერთდროულად ვერ მოხდება. ანუ, იმისდა მიხედვით, თუ რომელი შემთხვევის წინაპირობებია სახეზე, ან ერთი უნდა დაენიშნოს, ან მეორე.

აღსანიშნავია, რომ მუხლში ტერმინი „გარდაცვლილად აღიარება“ არასწორადაა გამოყენებული, რადგანაც, 22-ე მუხლის თანახმად, ხდება პირის გარდაცვლილად გამოცხადება და არა აღიარება.

IV. მეურვეობა

1276-ე მუხლი ადგენს მეურვეობის დაწესების კიდევ ერთ წინაპირობას. კერძოდ, ის განსაზღვრავს პირთა წრეს, თუ ვის შეიძლება დაენიშნოს მეურვე. სწორედ პირთა წრეა ერთ-ერთი მთავარი განმასხვავებელი, თუ რა შემთხვევაში გამოიყენება მეურვეობის და რა შემთხვევაში - მზრუნველის ინსტიტუტი.

ქართველმა კანონმდებელმა აირჩია მიდგომა, რომლის მიხედვითაც მეურვეობასა და მზრუნველს შორის გამიჯვნა პირის ქმედუნარიანობას უკავშირდება. სწორედ ამიტომ ენიშნებოდათ ქმედუნარო სრულწლოვან პირებსაც 2015 წლამდე მეურვე. დღეს ამ ინსტიტუტის გამოყენება მხოლოდ 7 წლამდე პირების მიმართ შეიძლება, მაგრამ, იმის გათვალისწინებით, რომ სრულწლოვანი პირის ცნობა ქმედუნაროდ არ შეიძლება, საბოლოო ჯამში, მეურვეობის გამოყენება დღესაც სწორედ ქმედუნარობაზეა მიბმული. ამის საპირისპიროდ, გერმანიაში მეურვესა და მზრუნველს შორის გამიჯვნა პირთა წრის მიხედვით ეფუძნება ამ პირთა სრულწლოვანებას. არასრულწლოვანს ენიშნება მეურვე, სრულწლოვანს - მზრუნველი. შედეგად საქართველოსა და გერმანიაში არც მეურვის და არც მზრუნველის ფუნქციები ერთმანეთს არ ემთხვევა. ამგვარი გადაწყვეტით ქართველმა კანონმდებელმა წინ წამოწია მეურვისა და მზრუნველის წარმომადგენლობითი უფლებამოსილებები და გრადაცია მოახდინა იმისდა მიხედვით, თუ რა დონის დახმარება ესაჭიროება პირს გარიგებების დადებაში - პირი ვერ ავლენს ნამდვილ ნებას და მის მაგივრად ეს უნდა გააკეთოს სხვამ (მეურვემ) თუ პირი ავლენს მერყევად ბათილ ნებას და მისი ნამდვილობა დამოკიდებულია სხვა პირის (მზრუნვე-

²³ Joerden, J. C., Logik im Recht, 3. Auflage 2018, 8.

ლის) მოწონებაზე. აღსანიშნავია, რომ სამოქალაქო კოდექსის ინიცირებისას²⁴ (გარდა სრულწლოვანი ქმედუუნარო პირებისა) იგეგმებოდა მეურვეობის დაწესების შესაძლებლობა ასევე 15 წლამდე პირებისთვის, ხოლო მზრუნველობის დაწესება - 15 წლიდან. თუმცა ეს შემოთავაზება უარყოფილ იქნა და კანონპროექტის მესამე მოსმენით²⁵ განხილვისთვის წარდგენილ ვერსიაში უკვე ვხვდებით მითითებას 7 წელზე. ასეთ ასაკად 15 წლის პერჩევის რაიმე ლოგიკური არგუმენტით გამყარება²⁶ რთული იქნებოდა.

V. მზრუნველობა

1. ზოგადი

1277-ე მუხლი, 1276-ე მუხლის დარად, ადგენს იმ პირთა წრეს, რომელთა მიმართაც შეიძლება გამოყენებულ იქნეს მზრუნველობა. განსხვავებით მეურვეობისგან, ის შეიძლება დაწესდეს როგორც სრულწლოვანი, ისე არასრულწლოვანი პირის მიმართ.

2. არასრულწლოვნის მზრუნველობა

1277 | 1 მუხლი განაგრძობს 1275 | მუხლით მზრუნველობისთვის დაწესებულ წინაპირობებს. არასრულწლოვანს მზრუნველობა უწესდება, თუ ამ წინაპირობებთან ერთად იგი არის 7-დან 18 წლამდე ასაკის. ძალაში რჩება მოთხოვნა, რომ მშობელი მასზე არ უნდა ზრუნავდეს რაიმე შესაბამისი საფუძვლის გამო. განსხვავებით სრულწლოვნისგან, არასრულწლოვნისთვის მზრუნველობის დაწესებისთვის არ არის საჭირო მისი თანხმობა. მზრუნველობა არის სახელმ-

წიფოს საშუალება, დაიცვას არასრულწლოვნის პიროვნული და ქონებრივი ინტერესები და ამას ის ახორციელებს არა მხოლოდ ქმედუუნარო პირისთვის²⁷ განკუთვნილი მეურვეობით, არამედ ასევე სწორედ მზრუნველობის ინსტიტუტის დახმარებით. განსხვავებით მეურვეისგან, მზრუნველს შეუძლია არა მხოლოდ გამოავლინოს ნება, როგორც კანონიერმა წარმომადგენელმა, არამედ ასევე მისცეს თანხმობა სამზრუნველო პირს, რომ მან დადოს გარიგება.

ცალკეულ შემთხვევებში შესაძლოა რთული აღმოჩნდეს პირის სრულწლოვანების დადგენა. მაგრამ ეს მზრუნველობის დაწესებისთვის გადამწყვეტია, რადგანაც, თუ სახეზე არ არის 1277 | 2 ან 16 | 1 მუხლით გათვალისწინებული წინაპირობები, მაშინ სრულწლოვანისათვის მზრუნველობის დაწესება დაუშვებელია.

3. სრულწლოვანი პირის მზრუნველობა

სამოქალაქო კოდექსი იცნობს სრულწლოვანი პირისთვის მზრუნველის დაწესების ორ შემთხვევას: 1277 | 2 მუხლის ან 16 | 1 მუხლის შესაბამისად. მიუხედავად იმისა, რომ სრულწლოვანი პირისთვის მზრუნველობის დაწესება სცილდება საოჯახო სამართლის რეგულირების სფეროს, ეს შემთხვევა მაინც კოდექსის ამ წიგნშია მოწესრიგებული.

3.1. მზრუნველობის დაწესება სრულწლოვანი პირის მიმართ, 1275 II

მზრუნველობა შეიძლება დაწესდეს არა მხოლოდ არასრულწლოვანი, არამედ ასევე

²⁴ იხ. სამოქალაქო კოდექსის ინიცირებული ვერსია, მუხლი 1248.

²⁵ იხ. სამოქალაქო კოდექსის კანონპროექტის მესამე მოსმენით განსახილველი ვერსია, მუხლი 1276.

²⁶ გარდა იმისა, რომ საბჭოთა საქორწინო და საოჯახო კოდექსში იყო მითითება 15 წელზე. იხ. საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის საქორწინო და საოჯახო კოდექსი, მუხლი 129.

²⁷ შდრ. მუხ. 1276-ის კომენტარი.

სრულწლოვანი პირის მიმართაც, თუკი მას ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო არ შეუძლია დამოუკიდებლად განახორციელოს თავისი უფლებები და შეასრულოს თავისი მოვალეობები. აქაც შენარჩუნებულია პირველი ნაწილის პრინციპი: პირს უნდა ჰქონდეს ზრუნვის საჭიროება და ზრუნვის დაწესების მიზანი მისივე უფლებების დაცვაა. მაგრამ, განსხვავებით არასრულწლოვნის შემთხვევისგან, სრულწლოვანი პირისთვის მზრუნველის დაწესება არ ემსახურება მის აღზრდასა და მშობლისეული ზრუნვის უზრუნველყოფას, არამედ მხოლოდ პირადი და ქონებრივი უფლებების დაცვას.

1275 II მუხლი ეხება მხოლოდ ისეთ შემთხვევას, როდესაც პირი თავისი ნებით აცხადებს თანხმობას ან სურვილს, დაენიშნოს მზრუნველი. ასეთი ნების არარსებობის შემთხვევაში შესაძლოა მზრუნველობის დაწესება 16 I 1 მუხლის შესაბამისად ან მხოლოდ მხარდაჭერის მიღების ინსტიტუტის გამოყენება.

1275 II მუხლში კიდევ უფრო მძიმე საკანონმდებლო ხარვეზია, ვიდრე მუხლის პირველ ნაწილში. ნორმა მიუთითებს, რომ სრულწლოვან პირს შეიძლება დაენიშნოს მეურვე და მზრუნველი. განსხვავებით მუხლის პირველი ნაწილისგან, აქ „და“ კავშირის „გამომრიცხავი ალტერნატივის“ მნიშვნელობაზე ვერ იქნება საუბარი, რადგანაც საერთოდ შეუძლებელია სრულწლოვან პირს რაიმე შემთხვევაში დაენიშნოს მეურვე. აღნიშნული ჩანაწერი დარჩენილია კოდექსის ძველი რედაქციიდან, სანამ გაუქმდებოდა სრულწლოვანი პირისთვის მეურვის დანიშვნის შესაძლებლობა. 2015 წლის 1 აპრილიდან დაკარგა ძალა ნორმამ, რომლის მიხედვითაც, სასამართლოს მიერ ქმედუვნაროდ

აღიარებულ სრულწლოვან პირსაც მეურვე ენიშნებოდა.²⁸ ამიტომ ცვლილება უნდა შესულიყო 1275 II მუხლშიც და აქედან მეურვეობაზე მითითება უნდა ამოშლილიყო. მიუხედავად ამ მუხლის ამგვარი ჩანაწერისა, ისტორიული (და სისტემური) განმარტება გამორიცხავს ნორმის ისეთ ინტერპრეტაციას, რომ რაიმე შემთხვევაში სრულწლოვან პირსაც დაენიშნოს მეურვე.

3.2. მზრუნველობის დაწესების წინაპირობები

1277 I 2 მუხლი განსაზღვრავს სრულწლოვანი პირისთვის მზრუნველის დაწესების (დამატებით) წინაპირობებს. მუხლი, ერთი მხრივ, სიტყვასიტყვით იმეორებს 1275 II მუხლის ჩანაწერს, მეორე მხრივ, უთითებს მზრუნველობის დაწესებისთვის სამზრუნველო პირის „თხოვნის“ აუცილებლობაზე. 1275 II მუხლის ჩანაწერის გამეორება სრულიად ზედმეტია და ყოველგვარ აზრს მოკლებულია. აღნიშნული წარმოადგენს საკანონმდებლო ხარვეზს, რადგანაც კანონში ნორმები არ უნდა მეორდებოდეს. მართებული იქნებოდა, 1275 II მუხლი საერთოდ თუ არ იარსებებდა²⁹ და ამით საკანონმდებლო ტავტოლოგია თავიდან იქნებოდა არიდებული.

რაც შეეხება, სამზრუნველო პირის „თხოვნას“, სწორედ ეს არის სრულწლოვანი პირის შემთხვევაში მზრუნველობის ინსტიტუტის გამოყენების ფუნდამენტური წინაპირობა, რომლის საფუძველზეც შეიძლება მისი გამიჯვნა მხარდაჭერის ინსტიტუტისგან. განსხვავებით გერმანული სამართლისგან, საქართველოში შეუძლებელია 1277 I 2 მუხლის გამოყენება, თუ სახეზე არ არის თავად

²⁸ გერმანიაში აღნიშნული გაუქმდა 1992 წელს, *Spickhoff, in Münchener Kommentar BGB, 8. Auflage 2020, § 1773 Rn. 5.*

²⁹ იგივე ითქმის მთლიანად 1275 მუხლზეც, რადგანაც ყველაფერი, რაც ამ მუხლში წერია, მეორდება მომდევნო მუხლებში. იხ. ამასთან დაკავშირებით 1275-ე მუხლის კომენტარი.

სამზრუნველო პირის მოთხოვნა. მზრუნველობის მიღება არის იმ პირის უფლება, რომელსაც ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო ესაჭიროება დახმარება საკუთარი უფლებების განსახორციელებლად. მისი იძულება, გამოიყენოს ეს უფლება, შეეწინააღმდეგებოდა ამ პრინციპს. 14 II მუხლით, პირი, რომელსაც სასმართლომ დაუწესა მზრუნველობა, ხდება შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე. ეს კი მხოლოდ მისი მოთხოვნით შეიძლება მოხდეს. ერთადერთი გამონაკლისია 16 I მუხლი, რომელზეც უთითებს 1277 II მუხლი.

3.3. მზრუნველის დანესება პირის სურვილის საწინააღმდეგოდ

1277-ე მუხლი უთითებს მზრუნველობის დანესების შესაძლებლობაზე 16 I 1 მუხლის შესაბამისად. 16 I 1 მუხლით შესაძლებელია პირის ქმედუნარიანობის შეზღუდვა და მისთვის მზრუნველის დანესება მისი სურვილის საწინააღმდეგოდ, თუ სახეზეა შესაბამისი წინაპირობები. ამ ნორმის მიზანია პირის ოჯახის დაცვა და არა თავად ამ პირის დახმარება, უკეთ განახორციელოს უფლებები.

1277 II მუხლი უთითებს მთლიანად მე-16 მუხლზე. შესაბამისად, ძალაშია ასევე 16 I 2 მუხლი და სრულწლოვან პირს, რომელსაც მზრუნველი დაენიშნა 1277 I 2 მუხლის მიხედვით, მაინც შეუძლია დამოუკიდებლად დადოს წვრილმანი ყოფითი გარიგება.

VI. მხარდაჭერა

1. მხარდაჭერის არსი

მხარდაჭერა გულისხმობს მხარდამჭერის მიერ მხარდაჭერის მიმღების სათანადო რჩევის მიცემასა და დახმარებას, მიიღოს ინფორმირებული და გააზრებული გადაწყ-

ვეტილება სასმართლოს მიერ განსაზღვრულ სფეროში (მე-12, 1289-ე მუხლები). ამ თვალსაზრისით, მხარდაჭერა მნიშვნელოვნად განსხვავდება მზრუნველობისა და მეურვეობისაგან, რა დროსაც მეურვე/მზრუნველი წარმომადგენლობითი უფლებამოსილებით არის აღჭურვილი და მისი ფუნქცია არა სამზრუნველო/სამეურვეო პირის სათანადო რჩევაში, არამედ მის ნაცვლად ნების გამოვლენაში ან გარიგების დადებისას თანხმობის მიცემაშია (1290-ე მუხლი). თუმცა, არსებობს გამონაკლისიც. იმ შემთხვევაში, თუ მხარდაჭერის მიმღების მიერ პირადად ნების გამოვლენა ობიექტურად შეუძლებელია ერთ თვეზე მეტი ხნის განმავლობაში და ეს საზიანოა მხარდაჭერის მიმღების ინტერესებისთვის, სასმართლო მხარდამჭერს უფლებას აძლევს, მხარდაჭერის მიმღების სახელით დადოს აუცილებელი გარიგებები. ეს ის შემთხვევაა, როდესაც მხარდამჭერი ავლენს ნებას მხარდაჭერის მიმღების ნაცვლად, რითაც იგი წარმომადგენლობითი ფუნქციით მეურვესა და მზრუნველს უტოლდება.

2. საკანონმდებლო მოწესრიგება

1275 III მუხლი წარმოადგენს კანონმდებლის წარუმატებელ მცდელობას, განმარტოს მხარდაჭერის ცნება ან თუნდაც განსაზღვროს მისი წინაპირობები. მუხლის ტექსტი აქაც, ფაქტობრივად იმეორებს, 1277¹ მუხლის შინაარსს. განსაკუთრებულ კრიტიკას იმსახურებს ის, რომ კანონმდებელმა სპეციალურად ჩაამატა ახალი მუხლი 1277-ე და 1278-ე მუხლებს შორის, რათა გაემეორებინა 1275 III მუხლის ჩანაწერი. სავარაუდოდ, ეს იყო მცდელობა, შენარჩუნებულიყო ვიზუალური სიმეტრია და ცნებების განსაზღვრის (1275 მუხლის) შემდეგ თითო მუხლი დათმობოდა ამ სამი სამართლებრივი ინსტიტუტიდან თითოეულს. მაგრამ, რე-

ალურად, არც 1275-ე მუხლშია ცნებები განმარტებული და არც ეს სამი ინსტიტუტი არაა თანაბრად გადანაწილებული სამ მუხლში. ნებისმიერ შემთხვევაში კანონმდებელს ან 1275 III მუხლზე უნდა ეთქვა უარი, ან 1277¹-ზე.

1277¹ მუხლი თითქმის დაცლილია შინაარსისგან და, 1275-ე მუხლის გათვალისწინებით, არაფერს განსხვავებულს არ არეგულირებს. 1277¹ მუხლი, ერთი შეხედვით, თითქოს მხარდაჭერის არსსა და ცნებას განსაზღვრავს, თუმცა ეს მცდელობა ისევე წარუმატებელია, როგორც 1275-ე მუხლის შემთხვევაში.³⁰ ნორმა არ განსაზღვრავს არც მხარდაჭერის დადგენის წინაპირობებსა და არც - სამართლებრივ შედეგებს.

მუხლის სათაური ზედმეტად აბსტრაქტულია³¹ და არ გამოხატავს იმ შინაარსს, რომელსაც იგი ეხება.

3. ისტორიული კონტექსტი

მხარდაჭერის ინსტიტუტის შემოღება უკავშირდება საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 8 ოქტომბრის გადაწყვეტილებას,³² რომლის შედეგადაც არაკონსტიტუციურად იქნა ცნობილი ის საკანონმდებლო ჩანაწერი, რომელიც ითვალისწინებდა ჭკუასუსტობის ან სულით ავადმყოფობის გამო³³ პირის ქმედუწაროდ მიჩნევას ინდივიდუალური თავისებურებების გათვალისწინების გარეშე. უფრო ზუსტად კი, საკონსტიტუციო სასამართლოს განმარტებით, თავად ქმედუწაროების ჩამორთმევა არ ეწინააღმდეგება კონს-

ტიტუციას და არ არღვევს პიროვნების თავისუფალი განვითარების უფლებას, თუმცა არაპროპორციულია ფსიქიკური დარღვევის ტიპის გათვალისწინების გარეშე განუჩევლად ყველა პირის ქმედუწაროდ ცნობა.³⁴ სასამართლოს უნდა ჰქონდეს შესაძლებლობა, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში შეაფასოს დარღვევის სიმძიმე, მისი შესაძლო შედეგები და თუ რა სახის ქმედებების გაცნობიერების უნარი გააჩნია პირს.

საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილებამ საფუძველი ჩაუყარა 2015 წლის 20 მარტის საკანონმდებლო ცვლილებას. შედეგად სამოქალაქო კოდექსში შემოტანილ იქნა მხარდაჭერის ინსტიტუტი, რომელმაც სრულად ჩაანაცვლა სრულწლოვანი პირის ქმედუწარობის მომწესრიგებელი ნორმები. ახალი რედაქციით დამკვიდრდა მხარდაჭერის მიმღებისა და მხარდამჭერის ცნებები, თუმცა სამოქალაქო კოდექსში თავად მხარდაჭერა პირდაპირ არსად არაა განმარტებული. ამის მიუხედავად, მხარდაჭერის ცნებისა და არსის დადგენა შესაძლებელია სამოქალაქო კოდექსის სხვადასხვა მუხლში განერილი მხარდამჭერის უფლებამოვალეობების გათვალისწინებით.

4. სამართლებრივი ურთიერთობის მხარეები

მხარდაჭერისათვის საჭიროა, სულ მცირე, ორი სუბიექტი - მხარდაჭერის მიმღები და მხარდამჭერი.

³⁰ იხ. ამასთან დაკავშირებით 1275-ე მუხლის კომენტარი.

³¹ ფრაი, კ./სირდაძე, ლ., კანონის ნორმების დასათაურება, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, 4/2019, 13.

³² საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 8 ოქტომბრის გადაწყვეტილება №2/4/532,533 საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები - ირაკლი ქემოკლიძე და დავით ხარაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“.

³³ იხ. მე-12 და 1276-ე მუხლის 2015 წლის 1 აპრილამდე მოქმედი რედაქცია.

³⁴ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2014 წლის 8 ოქტომბრის გადაწყვეტილება №2/4/532,533 საქმეზე „საქართველოს მოქალაქეები - ირაკლი ქემოკლიძე და დავით ხარაძე საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“, II-42.

4.1. მხარდაჭერის მიმღების საკანონმდებლო დეფინიცია

მხარდაჭერის მიმღები განმარტებულია სამოქალაქო კოდექსის მე-12 მუხლში, რომლის მიხედვითაც, იგი არის ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირი, რომელსაც აქვს მყარი ფსიქიკური, გონებრივი/ინტელექტუალური დარღვევები, რომელთა სხვადასხვა დაბრკოლებასთან ურთიერთქმედებამ შესაძლოა ხელი შეუშალოს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში მის სრულ და ეფექტიან მონაწილეობას სხვებთან თანაბარ პირობებში. ეს დაბრკოლებები, სათანადო დახმარების გარეშე, მნიშვნელოვნად უნდა ართულებდეს პირის მიერ საკუთარი ნების თავისუფლად გამოხატვას და გააზრებული არჩევანის გაკეთებას სასამართლოს მიერ განსაზღვრულ სფეროში.

ცნების ამგვარად ჩამოყალიბებით კანონმდებლის მიზანი იყო, შეექმნა მოქნილი სამართლებრივი რეგულაცია, რომლის ფარგლებშიც, შენარჩუნებული იქნებოდა პირის ქმედუნარიანობა, ხოლო მხარდაჭერის მიმღების დაცვითი ღონისძიებები იქნებოდა ფაქტობრივი რეალობის თანაზომიერი.³⁵ თუმცა, დასაფიქრებელია, კანონმდებლობაში ასახული ეს პრინციპები რამდენად ქმედითია და რამდენად აღწევს დასახულ მიზანს.

4.2. „ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირი“

აღსანიშნავია, რომ სამოქალაქო კოდექსის მე-12 მუხლში ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირი გაიგივებულია მხარდაჭერის მიმღებთან. თავად ტერმინი „ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირი“ არც

სამოქალაქო და არც სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში სხვაგან აღარ გვხვდება. სამოქალაქო კოდექსის ხსენებული ნორმის გარდა, ეს ტერმინი განსაზღვრულია მხოლოდ „ფსიქოსოციალური საჭიროებიდან გამომდინარე ექსპერტიზის ჩატარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-3 მუხლის „ე“ ქვეპუნქტით, რომლის მიხედვითაც, ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირი არის პირი, რომლის ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირად ცნობის საკითხი განიხილება საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით. ამ ნორმაში ლოგიკური შეცდომაა, ვინაიდან თუკი პირი უკვე არის აღიარებული ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონედ, მაშინ მისი ასეთად ცნობის საკითხის განხილვა, ბუნებრივია, აღარ არის საჭირო, ხოლო თუ იგი ასეთად სამომავლოდ უნდა იქნეს ცნობილი, მაშინ მანამდე მას ეს სტატუსი ვერ ექნება. საჭიროების მქონე პირი განმარტებული უნდა იყოს, როგორც პირი, რომლის მხარდაჭერის მიმღებად ცნობის საკითხიც განიხილება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის შესაბამისად. ეს ასევე გამართლებულია იმითაც, რომ სამოქალაქო საპროცესო კოდექსში არ მოიძებნება ნორმა, რომელიც პირის ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირად ცნობის საკითხს განსაზღვრავს. საპროცესო კანონმდებლობა იცნობს მხოლოდ პირის მხარდაჭერის მიმღებად ცნობას და სასამართლოს გადაწყვეტილებაშიც ასე მიეთითება. ზოგადად, გაუმართლებელია კანონმდებლობაში სამართლებრივი ტერმინების სინონიმების ხელოვნურად გაჩენა, როდესაც ამის საჭიროება არ არსებობს, რადგანაც ორი იდენტური შინაარსის ტერმინის განსაზღვრა ხშირად უფრო მეტ გაურკვევ-

³⁵ იხ. „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველო კანონის პროექტის (№ 07-3/415/8) განმარტებითი ბარათი, ხელმისაწვდომია:

<https://info.parliament.ge/file/1/BillReviewContent/64346>
? (უკანასკნელად ნანახია 01.06.2021).

ლობას იწვევს და უშინაარსო და უსარგებლო ნორმების საფუძველი ხდება.

4.3. კრიტერიუმები მხარდაჭერის მიმღებად მისაჩნევად

12 IV მუხლში ზუსტად არის განწერილი, თუ ვინ შეიძლება იყოს ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირი. ამ თვალსაზრისით, საინტერესოა, შეიძლება თუ არა ასეთად ჩაითვალოს პირი, რომელიც ერთდროულად არის ბრმა და ყრუ-მუნჯი ან პირი, რომელიც წლებია, კომაში იმყოფება. არც ერთი მათგანის მდგომარეობა თავის თავში არ გულისხმობს არც ფსიქიკურ და არც ინტელექტუალურ დარღვევას, თუმცა, ფაქტია, რომ ხსენებული პირები, როგორც წესი, ფიზიკური მიზეზის გამო ვერ ავლენენ

ნებას. ასეთ შემთხვევაში მიზანშეწონილია მათი მხარდაჭერის მიმღებად ცნობა ანალოგიის გზით. მსგავს სიტუაციაში მყოფ პირებს ესაჭიროებათ დამხმარე, რომელიც მათ დაეხმარება ნების გამოვლენაში ან (შესაბამის შემთხვევებში) გამოავლენს ნებას მათ ნაცვლად.

აღსანიშნავია, რომ ანალოგია არ უნდა იქნეს გამოყენებული ისეთ შემთხვევებში, როდესაც პირს შეზღუდული აქვს გარიგების თავისუფლად დადების შესაძლებლობა, მაგრამ ნების ფორმირება და მისი გამოვლენა უპრობლემოდ შეუძლია. ასეთი შეიძლება იყოს, მაგალითად, მხოლოდ ბრმა ან მხოლოდ ყრუ-მუნჯი, ან სმენადაქვეითებული პირის მიერ ნების გამოვლენა. ამ შემთხვევაში მათ სჭირდებათ ტექნიკური დახმარება და არა მხარდაჭერა.